

LKAS 16 - දේපළ පිරිසක උපකරණ පිළිබඳ ගිණුම්කරණය

ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිත අංක 16 අදාළ නොවන අවස්ථා

01. විකිණීම සඳහා තබාගෙන ඇති දේපළ පිරිසක උපකරණ
02. කෘෂි කාර්මික කටයුතු වලට අදාළ ජීව විද්‍යාත්මක වත්කම්
03. බනිජ හිමිකම, බනිජ තෙල්, ස්වභාවික ගෑස් ඒ හා සමාන පුනරුත්පාදනය නොවන සම්පත්

නිර්වචන

• දේපළ පිරිසක උපකරණ

ව්‍යවසායකයන් විසින් නිෂ්පාදනයේ දී හෝ භාණ්ඩ හෝ සේවා සැපයීමේ දී භාවිතය සඳහා හෝ වෙනත් අයට කුලියට දීම සඳහා හෝ පරිපාලනමය කටයුතු සඳහා තබා ගෙන ඇති එක් ගිණුම් කාලච්ඡේදයකට වඩා වැඩි කාලයක් භාවිතා කිරීමට අපේක්ෂිත ස්පෘශ්‍ය වත්කම් ය.

• ක්ෂය වීම්

වත්කමක ක්ෂය කළ හැකි අගය එහි ප්‍රයෝජනවත් ජීව කාලය පුරා ක්‍රමානුකූලව විභජනය කිරීම වේ.

• ක්ෂය කළ හැකි අගය

පිරිවැය හෝ පිරිවැය වෙනුවට ආදේශ කර ඇති අගයෙන් අවශේෂ අගය අඩු කළ විට ලැබෙන වටිනාකම යි.

• ප්‍රයෝජනවත් ජීව කාලය

ව්‍යවසාය විසින් වත්කමක් භාවිතා කිරීමට අපේක්ෂිත කාලපරිච්ඡේදයක් හෝ ලබාගැනීමට අපේක්ෂිත නිෂ්පාදන හෝ ඒ හා සමාන ඒකක සංඛ්‍යාව වේ.

උදා

- මිල දී ගත් ඡයා පිටපත් යන්ත්‍රයක් භාවිතා කිරීමට අපේක්ෂා කරන වර්ෂ ගණන 04 කි.
- මිල දී ගත් ඡයා පිටපත් යන්ත්‍රයෙන් ලබා ගත හැකි යැයි අපේක්ෂා කරන ඡයා පිටපත් ගණන 100,000 කි.

• පිරිවැය

වත්කමක් අත්පත් කර ගැනීමේ දී හෝ ඉදි කරන අවස්ථාවේ අත්පත් කර ගැනීම සඳහා ගෙවන ලද මුදල් හා මුදල් හා සමාන දෑ වල වටිනාකම හෝ වෙනත් ප්‍රමිත වල අවශ්‍යතාවය මත වත්කමක් මුල් වරට හඳුනාගන්නා අවස්ථාවේ එම වත්කමට ආයෝජනය කරන ලද මුදලයි.

• සාධාරණ වටිනාකම

දැනුම සහ කැමැත්ත ඇති දෙපාර්ශ්වයක් අතර අතේ දුරින් වූ ගනුදෙනුවක දී වත්කමක් හුවමාරු කළ හැකි අගය වේ.

• ධාරණ අගය

වත්කමක පිරිවැයෙන් සමුච්චිත ක්ෂය වීම් අඩුකළ පසු එය හඳුනාගන්නා අගය වේ.

ධාරණ අගය = පිරිවැය - සමුච්චිත ක්ෂය වීම්

• භාණ්ඩකරණ අලාභ

වත්කමක නැවත අයකරගත හැකි අගය ඉක්මවන ධාරණ අගය

• ව්‍යවසායට විශේෂිත අගය

වත්කමක් අඛණ්ඩව භාවිතා කිරීම තුළින් සහ ඵලදායී ජීව කාලය අවසානයේ දී ඉවත් කිරීම තුළින් පැන නගිනු ඇතැයි අපේක්ෂිත මුදල් ප්‍රවාහයන් හි අපේක්ෂිත අගය යි.

• නැවත අයකර ගත හැකි අගය

වත්කමක ශුද්ධ විකුණුම් මිල හා එහි භාවිතා කිරීමේ අගය යන දෙකෙන් වැඩි අගය යි. භාවිතා කිරීමේ අගය යනු එම වත්කම භාවිතා කිරීමෙන් හා භාවිතය අවසානයේ දී උපලබ්ධියෙන් ලබාගත හැකි වටිනාකම් වල එකතුව යි.

දේපළ පිරිසක උපකරණ හඳුනාගැනීම

දේපළ පිරිසක උපකරණ වත්කමක් ලෙස හඳුනාගැනීම සඳහා පහත දැක්වෙන කොන්දේසි සම්පූර්ණ විය යුතු යි.

01. අයිතම හා බැඳුණු ආර්ථික ප්‍රතිලාභ අනාගතයේ දී ව්‍යාපාරය තුළට ගලා ඒමේ හැකියාවක් තිබිය යුතු යි.
02. ව්‍යාපාරය විසින් එම වත්කම් වෙනුවෙන් දරන ලද පිරිවැය විශ්වාසදායී ලෙස මැනිය හැකි වීම.

ව්‍යාපාරයක් විසින් සියලු දේපළ පිරිසක හා උපකරණ වලට දරනු ලබන පිරිවැය වර්ග දෙකකි.

01. මුල් වරට දරණ පිරිවැය
02. පසුකාලීනව දරනු ලබන පිරිවැය

01. මුල් වරට දරණ පිරිවැය

දේපළ පිරිසක උපකරණ අත්පත් කර ගැනීමට හෝ ඉදිකිරීමට හෝ මිල දී ගැනීමට මුල්වරට දරන ලද වියදම් වත්කමක් ලෙස ප්‍රාග්ධනික කළ යුතු යි. මෙම වියදම් අදාළ වත්කමේ අපේක්ෂිත භාවිතයට පත් කිරීම සඳහා අනිවාර්යෙන්ම දරිය යුතු ය.

• දේපළ පිරිසක උපකරණ මුල් වරට හඳුනා ගැනීමේ දී මිනුම්කරණය

වත්කමක් ලෙස හඳුනාගැනීමට සුදුසුකම් ලබන දේපළ පිරිසක උපකරණ අයිතමයන් මුල් වරට එහි පිරිවැයට මැනිය යුතු යි. එම පිරිවැයට සමාන්‍යයෙන් පහත දෑ අන්තර්ගත වේ.

(අ) වෙළෙඳ වට්ටම් හා ආපසු ගෙවීම් අඩුකළ පසු ආනයන තීරු බදු සහ අයකර ගත නොහැකි වෙනත් බදු ඇතුළු ගැනුම් මිල

(ආ) වත්කම් එහි අපේක්ෂිත භාවිතය සඳහා ක්‍රියාකාරී තත්වයට ගෙන ඒම සඳහා සෘජුව අදාළ කළ හැකි වෙනත් පිරිවැය

උදා

- වැඩබිම සකස් කිරීමේ පිරිවැය
- පරීක්ෂා කිරීමේ ශුද්ධ වියදම් (පරීක්ෂා කිරීමට යන වියදමෙන් එම පරීක්ෂාවෙන් යම් ආදායමක් ලැබේ නම් එය අඩුකළ යුතු යි.
- මූලික ප්‍රවාහන එහා මෙහා කිරීමේ වියදම්
- සවිකිරීමේ හා එකලස් කිරීමේ පිරිවැය
- වෘත්තීය ගාස්තු

02. පසුකාලීනව දරනු ලබන පිරිවැය

දැනටමත් හඳුනාගෙන ඇති දේපළ පිරිසක උපකරණ වෙනුවෙන් පසුකාලීනව දරණ වියදම් ප්‍රධාන වර්ග දෙකක් යටතේ හඳුනා ගත හැකිය.

- (1) ප්‍රාග්ධන වියදම්
- (2) අයහාර වියදම්

(1) ප්‍රාග්ධන වියදම්

වත්කමක ප්‍රයෝජනවත් ජීවිත කාලය, වත්කමක ධාරිතාව (වත්කමක ප්‍රමාණය) හෝ නිෂ්පාදන භාණ්ඩවල ගුණාත්මක චැඞ්කිරීමට හෝ උපාංගයක් සවිකිරීමට දරණ ලද වියදම් ප්‍රාග්ධන වියදම් ලෙස හඳුන්වන අතර එය වත්කමක ධාරණ අගයට එකතු කළ යුතු යි.

(2) අයහාර වියදම්

අදාළ වත්කම් නිසි ලෙස පවත්වා ගෙන යාමට දරණ වියදම් අයහාර වියදම් ලෙස හඳුන්වයි.

උදා - නඩත්තු වියදම්, ගොඩනැගිලි අලුත් වැඩියා වියදම්

• දේපළ පිරිසක උපකරණ හඳුනාගැනීමෙන් පසු මිණුම්කරණය

ව්‍යාපාරයක් විසින් මුල් වරට දේපළ පිරිසක උපකරණ හඳුනාගැනීමෙන් පසුව මිනුම් කිරීමට පහත දැක්වෙන ආකෘති දෙකෙන් එක් ආකෘතියක් තෝරාගත හැකිය.

01. පිරිවැය ආකෘතිය
02. ප්‍රත්‍යාගණන ආකෘතිය

දේපළ පිරිසක උපකරණ ප්‍රත්‍යාගණනය කිරීම

දේපළ පිරිසක උපකරණයක ප්‍රත්‍යාගණන වටිනාකම

දේපළ පිරිසක උපකරණයක ප්‍රත්‍යාගණන වටිනාකම යනු වෘත්තීමය සුදුසුකම්ලත් තක්සේරු කරුවෙකු විසින් කරන ඇගයීමකින් නිශ්චය කරන ලද වෙළෙඳපොළ වටිනාකම යි. මෙහිදී අදාළ දේපළ පිරිසක හෝ උපකරණයේ සමුච්චිත ක්ෂය, වත්කමේ දළ ධාරණ අගයට එරෙහිව අහෝසි කර වත්කමේ ධාරණ අගය ප්‍රත්‍යාගණන අගය ලෙස සලකා වත්කම් ගිණුමේ ශේෂය සංශෝධනය කිරීම සිදු කරයි.

දේපළ පිරිසක උපකරණ ප්‍රත්‍යාගණනය කිරීමට අදාළ ගිණුම් තැබීම ප්‍රධාන අවස්ථා දෙකක් යටතේ හඳුනාගත හැකියි.

01. මුල්වරට ප්‍රත්‍යාගණනය කිරීම.

02. පෙර වසර ප්‍රත්‍යාගණනය කරන ලද දේපළ පිරිසක උපකරණයක් නැවත ප්‍රත්‍යාගණනය කිරීම.

01. දේපළ පිරිසක උපකරණ මුල්වරට ප්‍රත්‍යාගණනය කිරීම.

දේපළ පිරිසක උපකරණයක් ප්‍රථම වතාවට ප්‍රත්‍යාගණනය කිරීය නම් ඊට අදාළ ගිණුම් තැබීම පහත පරිදි සිදු කරනු ලබයි.

(අ) ප්‍රත්‍යාගණනය කරන දිනය දක්වා වූ සමුච්චිත ක්ෂයවීම් අදාළ වත්කම් ගිණුමට මාරු කිරීම

අදාළ වත්කම් ක්ෂය වෙන්කිරීමේ ගිණුම - හර	XX	
අදාළ වත්කම් ගිණුම - බැර		XX

(ආ) ප්‍රත්‍යාගණන ලාභය හෝ අලාභය

(i) ප්‍රත්‍යාගණන ලාභයක් නම්

අදාළ වත්කම් ගිණුම - හර	XX	
ප්‍රත්‍යාගණන සංචිත ගිණුම - බැර		XX

(ii) ප්‍රත්‍යාගණන අලාභයක් නම්

ප්‍රත්‍යාගණන අලාභ ගිණුම/ලාභ ලාභ ගිණුම - හර	XX	
අදාළ වත්කම් ගිණුම - බැර		XX

02. පෙර වර්ෂයක ප්‍රත්‍යාගණනය කරන ලද දේපළ, පිරිසක උපකරණ අයිතමයක් නැවත ප්‍රත්‍යාගණනය කිරීම

මෙහිදී ප්‍රත්‍යාගණනය කරන දිනය දක්වා වූ සමුච්චිත ක්ෂයවීම් අදාළ වත්කම් ගිණුමෙන් පෙර පරිදි ඉවත් කළ යුතුය. ඉන් අනතුරුව ප්‍රත්‍යාගණනයෙන් ඇති වූ ලාභය හෝ අලාභය ගණනය කර පෙර වසරේ ප්‍රත්‍යාගණනය තුළින් ඇති වූ ලාභය හෝ අලාභය ද සැලකිල්ලට ගනිමින් ගිණුම් තැබීම පහත පරිදි සිදු කරනු ලබයි.

(01) ප්‍රත්‍යාගණන ලාභයක් නම්,

(අ) පෙර වර්ෂයේ ප්‍රත්‍යාගණන ලාභයක් උපයා ඇත්නම් ප්‍රවර්ධන වර්ෂයේ ප්‍රත්‍යාගණන ලාභය

අදාළ වත්කම් ගිණුම - හර	XX	
ප්‍රත්‍යාගණන සංචිත ගිණුම - බැර		XX

(ආ) පෙර වර්ෂයේ ප්‍රත්‍යාගණන අලාභයක් නම් ප්‍රවර්ධන වර්ෂයේ ප්‍රත්‍යාගණන ලාභය

අදාළ වත්කම් ගිණුම - හර	XX	
ප්‍රත්‍යාගණන අලාභ ගිණුම - බැර		XX
ප්‍රත්‍යාගණන සංචිත ගිණුම - බැර		XX

(02) ප්‍රත්‍යාගණන අලාභයක් නම්

(අ) පෙර වර්ෂයේ ප්‍රත්‍යාගණන අලාභයක් නම් ප්‍රවර්ධන වර්ෂයේ ප්‍රත්‍යාගණන අලාභය

ප්‍රත්‍යාගණන අලාභ ගිණුම - හර	XX	
අදාළ වත්කම් ගිණුම - බැර		XX

(ආ) පෙර වර්ෂයේ ප්‍රත්‍යාගණන අලාභයක් උපයා ඇත්නම් ප්‍රවර්ධන වර්ෂයේ ප්‍රත්‍යාගණන අලාභය

ප්‍රත්‍යාගණන සංචිත ගිණුම - හර XX (පෙර වර්ෂයේ ලාභයට අදාළ ප්‍රමාණය)
ප්‍රත්‍යාගණන අලාභ ගිණුම - හර XX

අදාළ වත්කම් ගිණුම - බැර XX (වත්කමේ ධාරණ අගයත් ප්‍රත්‍යාගණන අගයත් අතර වෙනස)

ප්‍රත්‍යාගණන ලාභය හෝ අලාභය ගණනය කරන අකාරය

වත්කමේ ප්‍රත්‍යාගණන වටිනාම XXX

- ප්‍රත්‍යාගණනය කරන දිනට වත්කමේ ධාරණ වටිනාකම

වත්කමේ පිරිවැය XXX
වත්කමේ සමුච්චිත ක්ෂය (XXX) (XXX)

ප්‍රත්‍යාගණන ලාභය / ප්‍රත්‍යාගණන අලාභය XXX

දේපළ පිරියත උපකරණයක ක්ෂයවීම් ගණනය කර ගිණුම්ගත කිරීම.

දේපළ පිරියත උපකරණ වල ක්ෂය කළ හැකි අගය එලදායී ජීව කාලය පුරා ක්‍රමානුකූලව බෙදාහැරීම කළ යුතුය. ඒ සඳහා දේපළ පිරියත උපකරණ වල ක්ෂය ප්‍රමාණය ගණනය කිරීම සඳහා පහත ක්‍රම භාවිතයේ පවතී.

01. සරළ මාර්ග ක්‍රමය
02. හීන වන ශේෂ ක්ෂය ක්‍රමය

01. සරළ මාර්ග ක්‍රමයට වාර්ෂික ක්ෂය වීම් ගණනය කිරීම

දේපළ පිරියත උපකරණයක ක්ෂය කළ හැකි අගය එලදායී ජීව කාලය පුරා සමානව බෙදාහැරීම සරළ මාර්ග ක්‍රමය නම් වේ. සරළ මාර්ග ක්‍රමයට ක්ෂයවීම් පහත පරිදි ගණනය කරනු ලබයි.

වාර්ෂික ක්ෂය ප්‍රමාණය = $\frac{\text{පිරිවැය} - \text{සුන්බුන් අගය}}{\text{එලදායී ජීව කාලය}}$

සරළ මාර්ග ක්‍රමයට ක්ෂයවීම් ප්‍රමාණය අදාළ වත්කමේ පිරිවැයෙන් කොපමණ ප්‍රතිශතයක් ද යන්න පහත පරිදි ගණනය කරගත හැකිය.

සරළ මාර්ග ක්‍රමයට (පිරිවැය මත) වාර්ෂික ක්ෂය ප්‍රතිශතය = $\frac{\text{වාර්ෂික ක්ෂය ප්‍රමාණය}}{\text{පිරිවැය}} \times 100$

අනතුරුව වත්කමේ වාර්ෂික ක්ෂය ප්‍රමාණය පහත දැක්වෙන අකාරයට ද ගණනය කළ හැකිය.

වාර්ෂික ක්ෂය ප්‍රමාණය = වත්කමේ පිරිවැය X පිරිවැය මත ක්ෂය අනුපාතය

02. හීනවන ශේෂ ක්ෂය ක්‍රමය

දේපළ පිරියත උපකරණයක ක්ෂය ප්‍රමාණය වාර්ෂිකව අඩුවන අකාරයට ගණනය කිරීම මෙම ක්‍රමයේ දී සිදු වෙයි. හීනවන ශේෂ ක්ෂය ක්‍රමයට වාර්ෂික ක්ෂය ප්‍රමාණය පහත පරිදි ගණනය කරනු ලබයි.

වාර්ෂික ක්ෂය ප්‍රමාණය = දේපළ පිරියත උපකරණයක ධාරණ අගය X ක්ෂය ප්‍රතිශතය

දේපළ පිරියත උපකරණයක ධාරණ අගය = (දේපළ පිරියත උපකරණයක ධාරණ අගය - සමුච්චිත ක්ෂය ප්‍රමාණය)

ඉහත ක්‍රමයන්ගෙන් එක් ක්‍රමයක් භාවිතා කරමින් ව්‍යාපාර ආයතනයක් විසින් ගණනය කරනු ලබන වාර්ෂික ක්ෂය ප්‍රමාණය පහත පරිදි ගිණුම්ගත කරනු ලබයි.

අදාළ වත්කම් ක්ෂය වියදම් ගිණුම - හර XX
අදාළ වත්කම් ක්ෂය වෙන්කිරීමේ ගිණුම - බැර XX

දේපළ පිරිසත උපකරණයක් විකිණීම, වෙනත් වත්කමකට හුවමාරු කිරීම හෝ කිසියම් හේතුවක් මත භාවිතයෙන් ඉවත් කිරීමේ දී ගිණුම්වල සටහන් කරන්නේ පහත පරිදිය.

අදාළ වත්කම් ඉවත් කිරීමේ ගිණුම - හර XX
අදාළ වත්කම් - බැර XX

අදාළ වත්කම් ක්ෂය වෙන් කිරීමේ ගිණුම - හර	XX
අදාළ වත්කම් ඉවත් කිරීමේ ගිණුම - බැර	XX

අදාළ වත්කම් ගිණුම/ මුදල් ගිණුම - හර XX
අදාළ වත්කම් ඉවත් කිරීමේ ගිණුම - බැර XX

ලාභ'ලාභ ගිණුම - හර XX
අදාළ වත්කම් ඉවත් කිරීමේ ගිණුම - බැර XX

අදාළ වත්කම් ඉවත් කිරීමේ ගිණුම - හර XX
ලාභ'ලාභ ගිණුම - බැර XX

- ඉවත් කළ චක්කමේ ධාරණ වම්නාකම	සිරිවැය	XXX
- චක්කමේ සමවිචිත ක්ෂය වීම්		(XXX) (XXX)